

Hakija	A
Vastapuoli	S
Asia	Kohtuullinen korvaus
Vireille	4.5.2016
Annettu	28.12.2016

ASIAN TAUSTA

Hakemuksen kohteena oleva keksintö koskee [].

Hakija on ollut työnantajan palveluksessa [pvm] lukien.

Hakija ja toinen keksijä ovat esitelleen keksinnön työnantajalle syksyllä 2009. Työnantaja on pyytännyt keksijöitä hakemaan keksinnölle patenttia ja on ottanut oikeudet keksintöön itselleen. Keksinnön perusteella työnantajalle on myönnetty vuonna 2013 patentti [].

Hakijalle on maksettu hakemuskorvauksena [] euroa ja patenttikorvauksena [] euroa.

ASIAN KÄSITTELY

Hakemus

Vaatimukset

Hakija on pyytännyt työsuuhdekeksintölautakuntaa antamaan lausunnon hakijalle kuuluvasta kohtuullisesta korvauksesta.

Perusteet

Työnantajan maksama korvaus ei vastaa hakijan näkemystä kohtuullisesta korvauksesta.

Työnantajan toimialana on []. Vuonna 2004 tapahtuneen yrityskaupan jälkeen yrityksen tuotevalikoimaan tuli [].

Keksintö on taloudellisesti merkittävä. [], joiden [] on ollut keksinnön mukainen [], on myyty tilaston mukaan [] kappaletta. [] hinta vaihtelee [] välillä. [] on oleellinen osa [] ja keksintö on tuonut työnantajalle merkittävän kilpailuedun. [], joissa [] on ollut [], ovat tähän mennessä tuottaneet liikevaihtoa [] euroa.

Vastine

Vaatimukset

S:n mukaan työsuhdekeksintölautakunnan tulee vahvistaa, että työnantajan jo maksama korvaus on ollut työsuhdekeksintölain mukainen ja riittävä.

Perusteet

Työnantaja on ottanut oikeudet keksintöön ja työntekijällä on siten ollut oikeus työsuhdekeksintölain mukaiseen kohtuulliseen korvaukseen. Työnantajan suorittama korvaus on kuitenkin ollut riittävä.

Työnantajan markkinaosuus [] liittyvällä toimialallaan on noin [] %:a ja sen kovimmalla kilpailijalla on noin [] %:n markkinaosuus. Kilpailija käyttää omissa tuotteissaan [], jossa on [], kun taas työnantajan [] on keksinnön mukaisesti vain [].

[] käyttöä [] koskeva ongelma on ollut tiedossa jo pitkään. Ongelman ratkaisemiseksi [] osalta suunnittelulle annettiin tehtäväksi miettiä uusia ratkaisuja []. Kehityssuuntia ja [] oli tiedossa mm. [].

Työnantaja antoi keksijälle apuvälineitä ja resursseja keksinnön tekemistä varten ja [] kehitettiin yhdessä ulkopuolisen yhtiön kanssa.

Keksinnöllä ei ole sellaista taloudellista arvoa kuin hakija on esittänyt. Keksinnön mukainen [] on hyvä lisä työnantajan tuotteisiin, mutta se ei ole tuonut merkittävää kilpailuetua tai kasvattanut erityisesti myyntiä. [] sisältyy tapauksesta riippuen lukuisia eri [], ja [] on vain yksi osa kokonaisuudesta. Keksintö ei kohdistu koko [], vaan liittyy ainoastaan [].

[] kustannus on noin [] euroa, kun taas koko [] kustannus on noin [] euroa. Koko [] kustannus on töiden kanssa noin [] euroa. [] on siten vain pieni osa [].

Keksinnön sisältävien [] liikevaihto vuosina 2010–2016 on ollut yhteensä [] euroa ja keksinnön sisältäviä [] on tuolloin myyty yhteensä [] kappaletta. Vuonna 2010 [] myytiin [] kappaletta, vuonna 2011 [] kappaletta, vuonna 2012 [] kappaletta, vuonna 2013 [] kappaletta,

vuonna 2014 [] kappaletta, vuonna 2015 [] kappaletta ja vuonna 2016 tähän mennessä [] kappaletta.

Tässä tapauksessa keksinnön arvo olisi parhaiten määritettävissä lisenssianalogian perusteella seuraavasti:

Liikevaihto koskien niitä [], joissa on ollut keksinnön mukainen [], on tämän vastineen antamiseen mennessä ollut [] euroa.

Lisenssiprosenttina on käytettävä [] prosenttia, joka on alalla tavanomainen merkittävän kokoisissa kaupoissa käytetty lisenssiprosentti.

Myyntiin vaikuttavat lukuisat eri tekijät eikä keksinnön mukainen tuote ole erityisesti lisännyt [] myyntiä, jolloin korjauskertoimena tulee käyttää lukua [].

Keksinnöllä on kokonaisuutena katsoen vain vähän kaupallista arvoa. Arvostuskertoimena tulee käyttää lukua [].

Keksinnön mukainen tuote on vain pieni osa [] ja työnantajan tuotteisiin liittyy muitakin teknisiä ratkaisuja, jotka vaikuttavat myyntiin. Osuuskertoimena tulee käyttää lukua [].

Keksinnön eteen on tehty paljon tuotekehitystyötä, esimerkiksi [], sen saamiseksi valmiiksi. Tuotekehitystyön kustannukset ovat olleet vähintään [] euroa. Tämän perusteella valmiuskertoimena tulee käyttää lukua [].

Keksinnön suojauskustannukset ovat olleet [] euroa ja vuosimaksukustannukset (2015 loppuun mennessä) [] euroa.

Edellä esitettyjen lukujen mukaan laskettuna keksinnön arvo olisi [] euroa (Liikevaihto) x [] (Lisenssiprosentti) x [] (Korjauskerroin) x [] (Arvostuskerroin) x [] (Osuuskerroin) x [] (Valmiuskerroin) = [] euroa.

Kun summasta vähennetään suojauskustannukset [] euroa, arvo muuttuu negatiiviseksi eli [] euroa.

Työsuhdekerroin olisi työnantajan käsityksen mukaan laskettava seuraavasti:

Hakijan tehtävänä on ollut [] työnkuvaan kuulussa myös []. Hakijalle on annettu työtehtävä ja osoitettu ratkaisun suuntaviivat. Tehtävän työsuhdeyhteys (a) olisi tällöin [].

Hakijan on katsottava päätyneen ratkaisuun ammattiinsa ja sen edellyttämään koulutukseen kuuluvien tietojen ja kokemuksen perusteella sekä työsuhteessa suorittamiensa töiden sekä tällöin saavuttamiensa tietojen ja kokemusten perusteella sekä työnantajan

antamien apuvälineiden ja resurssien avulla. Ratkaisun työsuheyhteys (b) olisi tällöin [].

Hakija työskentelee [] ja on []. Keksijän työsuheyhteys (c) olisi tällöin [].

Työsuhdekertoimen osatekijöistä (a + b + c) saadaan yhteensä [], jonka mukainen työsuhdekerroin on [] prosenttia.

Koska keksinnön arvo on negatiivinen luku, myös kohtuullinen korvaus on negatiivinen luku. Koska keksijöitä on [], on korvaus jaettava vielä [].

Hakijalle on jo maksettu patentin perusteella [] euroa, joka ylittää työsuhdekeksintölain edellyttämän kohtuullisen korvauksen jo tapahtuneen myynnin osalta. Laskettaessa kohtuullista korvausta tulevan myynnin osalta on huomioitava sekä jo maksettu korvaus että suojauskustannukset, jotka tulee saada vähentää kokonaisuudessaan maksettavasta korvauksesta.

Vastaselitys

Keksinnön avulla on haettu ratkaisua [] ongelmaan samassa []. Keksintö on tuonut erittäin merkittävän kilpailuedun työnantajalle. Tästä on osoituksena se, että heti keksinnön tultua julkiseksi työnantajan kilpailijat ovat voimallisesti yrittäneet kaataa patenttia. Patenti on pakottanut kilpailijat toisenlaisiin ratkaisuihin, jotka eivät ole [] lainkaan samalla tasolla hakemuksen kohteena olevan [] kanssa.

Työnantajan vastineessa todetaan, että keksintö ei kohdistu koko [], vaan ainoastaan []. Kuten patenttihakemuksesta ilmenee, patenti koskee []. [] ei ole kuitenkaan sidottu patenttivaatimuksissa työnantajan valmistamiin []. Patentin mukaisia [] on [pvm] mennessä myyty [] kappaletta.

Keksintö on syntynyt hakijan työsuhteessa saavuttaman kokemuksen ja tuntemuksen perusteella. Hakija on itse todennut keksintöön aiheen antaneet puutteet ja tarpeet. Tehtävän työsuheyhteys (a) on siten [].

Hakija on valmistunut []. Hänellä ei ole ollut aikaisempaa kokemusta []. Ratkaisun työsuheyhteys (b) on siten [].

Hakijan tehtävänimike on ollut [], ei [], joten keksijän työsuheyhteys (c) on siten []. Hakijan keskeisimpänä työtehtävänä on ollut []. [] ei ole tässä asiassa mitään merkitystä, koska työnantajayrityksessä ei ollut [] aikana, kun keksintö tehtiin. Hakija on kuitenkin ainoa nykyisen [], jolla on keksintö.

Työsuhdekertoimen osatekijöistä (a + b + c) saadaan yhteensä [], jonka mukainen työsuhdekerroin on [] prosenttia.

Lisäkirjelmät

Työnantaja on esittänyt maksaneensa hakijalle patentin osalta yhteensä [] euron suuruisen palkkion sekä samaan keksintöön liittyvästä hyödyllisyysmallista [] euroa, eli yhteensä [] euron korvauksen.

Hakijan työsopimuksen mukainen tehtävänimike on ollut [], joka on vastannut myös [] tehtävistä. Hakija on itse lausumapyynnössään todennut, että ”hänen tehtäviinsä on kuulunut []”. Yhtiössä on ollut [] keksinnön tekemisen aikana ja hakija on tuolloin ollut [].

Tuotteen kehitystyö on ollut pitkäaikaista ja siitä aiheutuneet kustannukset ovat olleet vähintään [] euroa. Keksinnön patentointikustannukset ovat olleet aikaisemmin ilmoitetun mukaisesti [] euroa ja vuosimaksukustannukset (2015 loppuun mennessä) [] euroa. Tehdystä väitteestä aiheutuneet kustannukset ovat olleet [] euroa. Lisäksi hyödyllisyysmallin suojauksesta on tullut [] euron suuruinen kustannus. Kaikki määrät on ilmoitettu ilman arvonlisäveroa.

Patentin mukaista keksintöä ei ole hyödynnetty kuin niissä [], joihin on []. Jos [] ei ole [], patentin mukainen keksintö ei myöskään ole tuottanut tuloa työnantajalle. Vaikka keksintöön saatiin patentti, se ei ole erityisesti lisännyt [] myyntiä.

TYÖSUHDEKEKSINTÖLAUTAKUNNAN RATKAISU

Kohtuullisen korvauksen määrittäminen

Keksinnön arvon määrittämiseen soveltuva menetelmä

Työsuhdekeksintölain 7 §:n 2 momentin mukaan korvausta määrättäessä on erityisesti otettava huomioon keksinnön arvo ja työnantajan saaman oikeuden laajuus samoin kuin työsopimuksen ehdot sekä työsuhteeseen liittyvien muiden seikkojen merkitys keksinnön syntymiselle.

Työsuhdekeksintöasetuksen 5 §:n mukaan arvioitaessa työsuhdekeksintölain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työsopimuksen ehtojen ja työsuhteeseen liittyvien muiden seikkojen merkitystä keksinnön syntymiselle, on kiinnitettävä huomiota siihen, miten tehtävä on asetettu ja ratkaistu, kuten millä tavalla työnantajan teknologiaa ja laitteita on hyödynnetty, samoin kuin mikä on keksijän asema sekä hänen työehtonsa ja tehtävänsä työnantajan palveluksessa.

Asetuksen 7 §:n 2 momentin mukaan keksinnön taloudellisen merkityksen ollessa vähäinen, keksinnön jäädessä käyttämättä tai muista erityisistä syistä korvaus voidaan kuitenkin määrittää kertakorvauksena. Myös silloin, kun keksinnön tekeminen selvästi on kuulunut työntekijän varsinaisiin työtehtäviin ja keksinnön arvo on vähäinen tai kun ei voida

yksilöidä sellaista myyntihintaa, josta rojaltilta voitaisiin laskea, voidaan korvaus määrittää kertakorvauksena.

Työsuhdekeksintöasetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan työsuhdekeksintölain 7 §:n 2 momentissa keksinnön arvolla tarkoitetaan sen taloudellista arvoa. Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan keksinnön arvo on ensisijaisesti määritettävä sen mitattavan taloudellisen hyödyn perusteella, joka työnantajalle tulee keksinnön käyttöön ottamisesta, kuten keksinnön tuottamasta raaka-aine-, työvoima- tai energiasäästöstä (hyötyarvomenetelmä). Jos edellä mainittu keksinnön arvon määrittämistä ei ole keksinnön laadusta tai käyttötavasta johtuen sovelias, keksinnön arvo määritetään sanotun pykälän 3 momentin nojalla lisenssisopimuksiin vertaamalla (lisenssianalogia). Jos kumpaakaan edellä mainittua määrittämisperustetta ei voi käyttää, keksinnön arvo voidaan arvioida säännöksen 4 momentin nojalla.

Työsuhdekeksintölautakunta katsoo, että keksintöä hyödyntävien tuotteiden lukumäärä ja keksinnön merkitystä tuotteiden myyntiin ja katteeseen on hyvin hankala arvioida. Toisaalta asiassa esitettyjen selvitysten perusteella myös keksinnön tuottamaa hyötyä on erittäin hankala määrittellä, sillä keksintö käsittää vain yhden osan varsin arvokkaasta kokonaisuudesta eikä hyötyarvion edellyttämää vertailukohtaa voida näissä olosuhteissa määrittellä. Koska myöskään hyötyarvomenetelmä ei sovellu kohtuullisen korvauksen määrittämisessä käytettäväksi menetelmäksi, työsuhdekeksintölautakunta on päättänyt arvioimaan keksinnön arvon.

Keksinnön arvon määrittäminen

Työsuhdekeksintö on arvioinut keksinnön arvoa siten, että arvioinnissa on huomioitu keksinnön sisältävän tuotteen kokonaisliikevaihto, keksinnön sisältämän osan valmistuskustannusten osuus koko tuotteen valmistuskustannuksista sekä muut asiassa esitetyt tekniset ja taloudelliset seikat.

Työnantajan mukaan keksinnön sisältämiä [] on myyty vuosina 2010–2016 yhteensä [] kappaletta, kun taas hakijan mukaan [] on myyty [] kappaletta. Työnantaja on esittänyt, että keksinnön sisältävien [] liikevaihto vuosina 2010–2016 on ollut yhteensä [] euroa.

Hakijan ja työnantajan näkemys myytyjen [] kappalemäärästä poikkeaa toisistaan merkittävästi. Lautakunta pitää kuitenkin luotettavana arviona, että työnantajan esittämään liikevaihtoon perustuen keksinnön sisältäviä [] on myyty noin [] eurolla.

Työnantaja on esittänyt asiassa selvitystä, jonka mukaan koko [] kustannukset työn osuuden kanssa on noin [] euroa. Tästä summasta [] kustannus on noin [] euroa, josta taas keksinnön sisältävän [] kustannus [] on noin [] euroa.

Lautakunta pitää keksinnön tuottaman hyödyn suhteellisen osuuden arvioimisen kannalta parhaana lähtökohtana työnantajan esittämää selvitystä, jonka mukaan keksinnön sisältävän [] kustannus on ollut [] euroa tuotteen yhteenlasketuista valmiskustannuksista [] euroa, eli [] valmistuskustannuksen osuus on noin [murtoluku] koko [] valmistuskustannuksista.

Kun tuotteen vuosien 2010–2016 kokonaisliikevaihto [] euroa kerrotaan [murtoluku]:lla, keksinnön tuottamaksi hyödyksi saadaan noin [] euroa.

Lisäksi keksinnön hyödystä tulee vähentää suojauskustannukset, joiden osalta lautakunta hyväksyy [] euroa, joka vastaa suuruusluokaltaan työnantajan esittämää määrää.

Työsuhdekeksintölautakunta katsoo, että edellä esitetyllä tavalla arvioitu keksinnön arvo on [] euroa.

Työsuhdekerroin

Kohtuullisen korvauksen määrään arvioinnissa on keksinnön arvon lisäksi otettava huomioon työsuhdekeksintölain ja työsuhdekeksintöasetuksen mukaan se, missä olosuhteissa keksintö on syntynyt eli mikä on keksinnön työsuhdeyhteys. Tällöin tarkastellaan erikseen tehtävän (a), ratkaisun (b) ja keksijän (c) työsuhdeyhteyttä.

Työnantajan mukaan hakijan kohdalla tehtävän työsuhdeyhteys olisi [], ratkaisun työsuhdeyhteys [] sekä keksijöiden työsuhdeyhteys []. Hakijan näkemyksen mukaan tehtävän työsuhdeyhteys olisi [], ratkaisun työsuhdeyhteys [] sekä keksijöiden työsuhdeyhteys [].

Lautakunta katsoo, että asiassa esitetyn selvityksen perusteella keksijä on saanut aiheen keksintöön työsuhteessa saavuttamansa kokemuksen ja tunteiden perusteella ja kun keksijä on itse todennut keksintöön aiheen antaneet puutteet ja tarpeet, jolloin tehtävän työsuhdeyhteys (a) on [].

Edelleen lautakunta katsoo, että hakija on päätenyt ratkaisuun ammattiinsa ja sen edellyttämään koulutukseen kuuluvien tietojen ja kokemuksen ja työsuhteessa suorittamiensa töiden sekä tällöin saavuttamiensa kokemusten perusteella. Keksijä on päätenyt ratkaisuun niiden teknisten apuvälineiden ja tutkimustulosten avulla, jotka työnantaja on antanut keksijän käyttöön. Näin ollen ratkaisun työsuhdeyhteys (b) on työnantajan esittämällä tavalla [].

Hakija on keksinnön tekemisen aikaan toiminut [], joten lautakunta arvioi siten keksijän kuuluvan ryhmään [].

Edellä esitetyillä perusteilla lautakunta arvioi hakijan osalta työsuhdekertoimeksi $a + b + c = []$, joka lautakunnan ratkaisuissaan käyttämän taulukon mukaan merkitsee työsuhdekerrointa $T = []$ prosenttia.

Johtopäätös

Lautakunta suosittaa kohtuulliseksi korvaukseksi [] euroa x [] prosenttia = [] euroa.

Työsuhdekeksintölautakunnan lausunto

Työsuhdekeksintölautakunta suosittaa ajalta 1.1.2010–29.6.2016 kohtuulliseksi korvaukseksi lausuntopyynnössä tarkoitetun keksinnön käytöstä yhteensä [] euroa, joka summa jakautuu kaikkien keksinnön tekemiseen osallistuneiden henkilöiden kesken. Työnantaja voi vähentää kohtuullisesta korvauksesta jo maksamansa korvaukset.

Jos työnantaja jatkaa myöhemmin keksinnön hyödyntämistä, työsuhdekeksintölautakunta suosittaa, että kohtuullinen korvaus [] jälkeen tapahtuvasta mynnistä (tm) tulee laskea seuraavalla kaavalla: $tm \times ([\text{murtoluku}]) \times []$ (työsuhdekerroin).

Korvausta on maksettava niin kauan kuin keksintöjä hyödynnetään ja niille myönnetyt patenttioikeudet ovat voimassa.

Eero Mantere
Puheenjohtaja

Tomi Rantasaari
sihteeri

Asian ratkaisuun osallistuivat: Eero Mantere, Ralf Forsén, Mari Komulainen, Anu-Tuija Lehto, Marja-Leena Mansala, Albert Mäkelä ja Veli Sinda.